

Arbetsplats/Projektmedlemmar:

Vårgårda kommun, Utbildningsförvaltning
Inger Karlsson, Asklanda skolas fritidshem
Mari Berlin, Närunga skolas fritidshem
Inger Sundén, Kesbergskolans fritidshem
Susanne Hallersbo, Vårbergskolans fritidshem
Lars-Petter Björk, Fridhemskolans fritidshem
Pernilla Johansson, Hol skolas fritidshem
Sara Bergqvist, Lena skolas fritidshem
Eva Westlund, utbildningsförvaltning

Val av frågeställning/medborgarprocess

Samtliga fritidshem i kommunen deltar i projektet. Frågeställningen utgår från en gemensam aktivitet på samtliga fritidshem.

Ger aktiviteterna i idrottshallarna utrymme för barnen att pröva och utveckla förmågor och intressen oberoende av könstillhörighet?

Metod

Vid minst ett tillfälle per vecka har fritidshemmens grupper varit i idrottshallen för aktiviteter. Vid dessa tillfällen har statistik samlats in. Observationer av aktiviteterna i idrottshallen har genomförts. Samtliga tillfällen i idrottshallen har avslutats med utvärdering och samtal. Barnens funderingar har skrivits ner efter genomförda aktiviteter. Så även pedagogens ”aha-upplevelser”.

Beskrivning av kartläggningen

Representation

Barn på Kesbergskolans fritidshem
Totalt 83 barn (41 flickor och 42 pojkar)
Personal på Kesbergskolans fritidshem
3 kvinnor och 2 män.

Barn på Asklanda skolas fritidshem
Totalt 45 barn (15 flickor och 29 pojkar)
Personal på Asklanda skolas fritidshem
3 kvinnor samt 2 kvinnliga personliga assistenter.

Barn på Hol skolas fritidshem
Totalt 59 barn (32 flickor och 27 pojkar)
Personal på Hol skolas fritidshem
4 kvinnor samt två kvinnliga personliga assistenter.

Barn på Fridhemskolans fritidshem
Totalt 85 barn (47 flickor och 38 pojkar)
Personal på Fridhemskolans fritidshem
6 kvinnor och 2 män

Barn på Närunga skolas fritidshem
Totalt 35 barn (21 flickor och 14 pojkar)
Personal på Närunga skolas fritidshem
2 kvinnor och 1 man

Barn på Vårbergskolans fritidshem
Totalt: 78 barn (32 flickor och 46 pojkar)
Personal på Vårbergskolans fritidshem
5 kvinnor och 1 man

Barn på Lena skolas fritidshem
Totalt: 77 barn (46 flickor och 31 pojkar)
Personal på Lena skola fritidshem
4 kvinnor och 1 man

Resurser

Projektet på utbildningsförvaltningen har letts av en styrgrupp bestående av sju fritidspedagoger samt utvecklingsledare. Fritidspedagogerna representerar var sin skolas fritidshem. Styrgruppen har, förutom projektets träffar, samlats vid två tillfällen. Diskussioner, litteraturseminarier och planering har då varit återkommande punkter. Styrgruppens fritidspedagoger har på sina arbetsplatser informerat/diskuterat projektet på APT och planeringsmöten. Styrgruppen har vid två tillfällen varit på föreläsningar. Dessa har varit arrangerade i projektet.

Övrigt

Styrgruppen har tagit fram en mall för att underlätta insamlingen av den statistik, som är underlaget för analysen.

Beskrivning av analys

Vi har fört statistik vid 12 tillfällen i gymnastikhallen. Jag har tittat på hur många pojkar och flickor som valde att gå med när det var fritt att välja. Aktiviteten var styrd vid dessa tillfällen. (4 tillfällen med bollsport) Vid övriga tillfällen var gruppen och aktiviteten styrd. Då har jag tittat på kommentarer från barnen och vuxna vid utvärderingen.

Vi har använt oss av ett formulär i samband med att vi går till idrottshallen. Där mäter vi statistik, gör observationer och har gruppintervjuer. Vi fyller i hur många barn totalt som är på fritids den dagen samt hur många flickor respektive pojkar det är. Vi fyller även i hur många barn, flickor/pojkar som valt bort idrottshallen. Vilka aktiviteter som genomförs, styrda eller önskemål. Pedagogerna antecknar under tiden sina tankar och reflektioner och eventuella AHA-upplevelser. Sist innan vi går från idrottshallen samlar vi barnen för att anteckna även deras tankar och reflektioner som kommer fram i gruppintervjun. Sammanställt svaren i statistikblanketten. Lyssnat till barnens spontana synpunkter... lyssnat till kollegornas synpunkter.

Slutsats/Resultat

Fritidshem nr 1

När det var fritt att välja att gå med, var det vid alla 4 tillfällena fler pojkar än flickor som valde att gå med. Mellan 38-50% var pojkar och mellan 11-22 % var flickor av alla barn. En intressant fråga är om aktiviteten var avgörande eller om förhållandet mellan flickor och pojkar hade sett likadant ut om det varit en annan aktivitet. Vid 8 tillfällen var grupp och aktivitet styrd av vuxen.

Kommentarer från barnen:

Det som kommer igen i alla utvärderingar är att det är roligt. Vid frågan om något hade varit tråkigt eller svårt var det fler pojkar än flickor som sa att någon lek var tråkig.

Både flickor och pojkar säger att det spelar ingen roll om man möter flickor eller pojkar i andra laget.

Flickor sa att det inte var bra att bli påsprungen eller trampad på tårna.

Flicka sa att pojkarna tog bollen fler gånger inom det egna laget.

Barnen har förslag på hur det ska bli rättvist.

Flicka sa att pojkar vill vinna mer än tjejer.

Kille tyckte det var roligt när han gjorde något som inte hörde till leken. (Sprang mot madrassen)

Killar nämnde att en "tävlingslek" var rolig.

Killar såg en hinderbana som en tävling och fuskade för att komma förbi andra. Flickor såg inte hinderbanan som en tävling.

Kommentarer från vuxna:

När barnen väljer plats i samlingsringen grupperar de sig efter kön med några undantag. Barnen blev mer uppblandade vid samling inför en lek mot slutet av passet.

Vid en bollek kom barnen i ett lag överens om att de skulle turas om med bollen men det funkade inte utan pojkarna hade ändå bollen mer. En av killarna gav bollen till en flicka för att hon skulle få kasta. ”Skendemokrati”.

Killar uttryckte att den lek de gillade mest var en lek där man kunde vinna.

Fritidshem nr 2

Jag trodde från början att det var fler pojkar än flickor som följde med ut till idrottshallen. Det visade sig att i snitt väljer 41% av pojkarna och 43 % av flickorna att vara med när vi går dit. (Vårt fritids har 58% pojkar och 42% flickor, kanske är det därför jag upplever att fler pojkar följer med på våra idrottsaktiviteter. Vid alla våra måttillfällen har barnen själva fått vara med och rösta fram vilken aktivitet de vill göra, de populäraste lekarna är skeppsbrott och spökboll. Vid något tillfälle började aktiviteten som skeppsbrott men slutade i någon form av bolltag – detta på pojkarnas initiativ (de verkade tycka att leken var lite lam innan). En annan gång röstade de fram att leken skulle vara fri, de skulle bygga en sorts ”skeppsbrottsbana” men det kunde se ut lite hur som helst med kojor och andra saker och så skulle de leka som de ville. Även denna gång förändrades leken plötsligt från att alla lugnt och stilla lekte till att någon började jaga och ta de andra – även den här gången initierades den nya delen i leken av en pojke. Över lag har stämningen i gruppen varit god och alla har deltagit med liv och lust utan hänsyn till könstillhörighet. Vid några tillfällen har en yngre flicka (förskoleklass) valt att stå vid sidan om och titta på när bollar kommit fram och när man börjat jaga varandra. Vid ett tillfälle var det mycket höga tjut i idrottshallen, det var två flickor som skrek när de blev jagade. Ingen av de andra flickorna klagade på ljuden (som var mycket höga) men så gott som alla pojkarna kom och bad mig säga till dem att sluta tjuta. Varför det blev så vet jag inte. Kanske en slump eller så påverkades de av varandra?

Fritidshem nr 3

Idrottshallen; Av alla tillfällen så är det ca: 32 % av flickorna och 46 % av pojkarna som har följt med ut till idrottshallen. När barnen valt mellan att delta i idrottshallen eller att stanna kvar på fritids har ca: 16 % av flickorna samt 6 % av pojkarna valt att stanna kvar på fritids, det har inte varit samma barn alltid utan anledningen har varit olika som t ex. fint väder och andra inomhus-aktiviteter. Pedagoger styr aktiviteterna. Styrda aktiviteter har varit: Svans-ta, Banankull, Ambulanskull, Ormen ömsar skinn och Trädgårdslandet. I dessa aktiviteter har alla barn deltagit. Barnen tycker det är roligt och uppskattar när pedagoger styr aktiviteterna, det blir lugnare då.

Styrd grupp; Alla barnen på fritids ska följa med ut till idrottshallen eller bara en viss åldersgrupp. Här har man både haft styrda aktiviteter och fritt val. I den styrda gruppen fick barnen lämna önskemål om aktiviteter. Vid ett tillfälle önskade flertalet pojkar att man skulle spela Fotboll och flertalet av flickorna att man skulle spela Spökboll. Pedagoger valde att man gör bägge aktiviteterna men en kortare stund/tid. En del av flickorna ville först inte delta i fotbollen men efter lite prat om demokrati, att man får ge och ta, så var de med och tyckte sedan att det hade varit roligt.

Aktiviteter vid fritt val: Killerball, Fotboll, Spökboll, Redskap, Höjdhopp och Indianleken. I observationer har vi sett att generellt är flickorna mer passiva och rädda för bollen i samtliga bollekar, de upplever att pojkarna kastar/sparkar hårda bollar. Det är flest pojkar som väljer dessa aktiviteter. När barnen valt fritt som t ex. redskap är det 50/50 och i höjdhopp är det bara pojkar som deltagit. Generellt vid fritt val, blir det lätt stökigt och pratigt, tycker barnen, även vi pedagoger. Barnen överröstar varandra för att kunna göra sig hörda, det blir en ond cirkel.

Indianlek; När barnen lekte Indianleken blev vi imponerade! Vi hade delat in barnen i två lag (3 flickor, 2 pojkar i varje lag och 2 pojkar som skiftade som domare, ålder 6-10 år), därefter tog barnen och hjälptes åt med framplockning av material. De förklarade leken för de nya/yngra barnen, genomförde leken med byten och annat. Avslutade leken med att plocka undan material. Väl avslutat var det någon som tyckte att lagen hade varit ojämna, vilket ett annat barn direkt förklarade med att just det laget hade ett nytt/yngra barn med som aldrig hade lekt leken förut, när det var sagt så det andra barnet bara OK och sen var den diskussionen över. Vi pedagoger stod bara tysta och

observerade hela scenariot utan att behöva lägga oss i någonting. Här kände vi att aktiviteten gav utrymme för barnen att utveckla sin förmåga att lyssna, hjälpa och stötta varandra.

Pedagogen har vid samtliga tillfällen valt att styra tiden och dela in lagen

Fritidshem nr 4

Barnen har roligt i idrottshallen.

Generellt leker pojkar och flickor tillsammans i idrottshallen.

Ungefär lika stor andel av pojkarna (47%) och flickorna (42%) som går till idrottshallen vid fritt val.

På "lilla" fritids leker pojkar och flickor vid varje tillfälle tillsammans.

På "stora" fritids leker pojkar med flickor vid 50% av tillfällena.

Flickor och pojkar gör bollaktiviteter

Pojkar och flickor leker danslekar

Fritidshem nr 5

Flickor är mycket nöjda gällande att gå till Sporthallen bara flickor samt att de är mycket nöjda med att få stanna kvar på Fritids när det är killarnas tur. Pojkar är mycket nöjda gällande att gå till Sporthallen bara killar men klagar och tycker att det är orättvis att tjejerna får vara i Sporthallen när killarna inte får. Både flickor och pojkar är nöjda med att gå till Sporthallen tillsammans. Även om att flickor och pojkar gör olika aktiviteter vid fritt val. Flickor bygger gärna kojor och leker veterinär, häst/hundskötare, o dyl. Pojkarna leker helst olika sorter av krig (som oftast urartar och leder till osämja). Flickor leker gärna fritt antingen det är flickgrupp eller blandad grupp men ställer upp på gemensamhetsaktiviteter (det finns dock en eller annan tjej som måste protestera mot gällande leks regler.) Pojkar leker helst olika sorter av krigslekar både i pojkggruppen och vid blandad grupp då valet är fritt. De flesta är dock med på de olika spelreglerna vid gemensamhetsaktiviteter. Killarna verkar dock ha svårigheter med att tjejer kan vara bra eller till och med bättre.

Fritidshem nr 6

När vi pratat med barnen säger de att det viktigaste när man är i sporthallen är att man har roligt, att man aktar varandra och att man är en snäll kompis. Det är också viktigt att alla får vara med och att man delar med sig. I samtal säger barnen att de själva känner att alla får göra det de själva vill och att de tycker att det är viktigt. Detta är något som vi vuxna också tycker är väldigt viktigt och vi tror att våra barn känner att de har den möjligheten.

Lärdomar under projektiden/Ringar på vattnet/Effekter

Fritidshem nr 1

- Om målet är att vi ska ge utrymme för alla att pröva och utveckla intressen oberoende av könstillhörighet måste vi vuxna styra vilka barn som får delta i en viss aktivitet.
- Genom att räkna pojkar respektive flickor vid fritt val har det blivit synligt att fler pojkar väljer att gå till gymnastikhallen när det är bollsport.
- Vi har blivit mer medvetna och tänker mer på om vi ger barnen samma möjligheter.
- Vi tänker mer på hur vi pratar till barnen.
- Vi "ser" saker vi inte sett förut, t ex barnens gruppering efter kön.

Fritidshem nr 2

Barn: När man frågar barnen hur de haft det i idrottshallen brukar de för det mesta svara att de haft roligt. De verkar inte själva tänka i termer flickor/pojkar när det gäller aktiviteter, lagindelning, förmågor osv. Vid något tillfälle försökte jag ta reda på om de tyckte att lekarna var anpassade för alla eller om de passade bättre för tex flickor men det tyckte de inte. Alla kan vara med, alla bestämmer och alla samarbetar var svar som jag fick.

Vuxen: Även pedagogerna upplever till största delen att barnen har rätt. Vilket kön man har spelar inte så stor roll när vi är i idrottshallen. Över lag är de oerhört duktiga på att samarbeta och släppa fram varandra - stor, liten, flicka, pojke – det är mycket att ta hänsyn till. Kanske att pojkarna är något mera

tävlingsinriktade och vill ha lite tuffare tag, detta är mest en känsla jag har inget jag direkt kan bevisa. På det stora hela tycker jag att vi är jämställda i idrottshallen.

Fritidshem nr 3

Efter att ha läst boken: "Modiga prinsessor och ömsinta killar"- av Britta Olofsson, känner man att nästa observation med statistik och gruppintervjuer vill vi göra i en annan lokal som vi har på vårt fritidshem. Det handlar om att generellt vill flickorna vara i dockrummet och pojkarna i byggrummet men om man har det kombinerat hur gör flickorna/pojkarna då? Självklart ska våra nätverksträffar för fritidspersonal innehålla jämställdhetsfrågor!

Fritidshem nr 4

Större medvetenhet om jämställdhet.

Vi tänker mer på att ställa genusbrytande frågor om aktiviteter barn vill hitta på.

Fritidshem nr 5

Knaggligt att "få med" övrig personal - vi har ju inte fått tillgång till samma information/tänk!

Vi vuxna har sannolikt lite olika syn på jämställdhet, vilket säkerligen påverkar vårt sätt att vara.

Övrigt

Det har blivit tydligt att det finns ett behov av en gemensam plattform för diskussioner. Vi har därför under hösten 2010 startat ett nätverk för kommunens personal i fritidshemmen. Där deltar även rektorer och utvecklingsledare. Vi har haft en träff i september med projektet som innehåll. Träffen i november kommer att ha temat jämlikhet, då RFSL, Borås håller i programmet.

Handlingsplan/genomförande

Systematiskt kvalitetsarbete

I allmänna råd och kommentarer för kvalitet i fritidshem finns styrning över arbetet med jämställdhet mellan flickor och pojkar. I det systematiska kvalitetsarbetet på kommunens fritidshem ska detta arbetet belysas. Arbetet kommer att se olika ut på fritidshemmen. Målen ska vara behovsstyrda. Det som ska finnas med i redovisningen för det systematiska kvalitetsarbetet ska vara gemensamt:

- Hur har ni arbetat med detta under året?
- Hur har ni lyckats?
- Analys
- Åtgärder

Litteraturseminarier

På kommunens samtliga fritidshem läser och diskuterar man "Modiga prinsessor & ömsinta killar", Britta Olofsson

Nätverk

Nätverk för kommunens personal i fritidshemmen ska genomföras två gånger per termin. Innehållet ska styras utifrån personalens/ledningens behov och intresse och ska utgå från barnens rättighet till god kvalitet. I detta ingår hållbar jämställdhet mellan flickor och pojkar.

På vilket sätt kan er medborgarprocess/ert resultat göra skillnad för medborgaren?

Det medvetandegjorda bemötandet mot barnen ger en självklar bild av jämställdhet. För hållbar jämställdhet måste vi börja med barnen. Men för att börja med barnen måste vi starta med de vuxna.

Hur kan er analys/ert resultat leda till omstrukturering av ordinarie verksamhet?

Ett öppnare diskussionsklimat på våra fritidshem där miljö, rutiner, metoder lyfts. Vi måste hjälpas åt att synliggöra det vi har framför ögonen. Fundera tillsammans över invanda mönster för att kunna utveckla och förändra.